

170275^a 8 5
ADRIANI BEIERI, D.

PANDECTARUM PROFESSORIS PUBLICI
ORDINARIJ,
CURIÆ PROVINC. ET SCAB. ASSESSORIS,
COLLEGII JURIDICI HODIE

DECANI,

occasione l. un. C. de Monopol.

De

PARTE UNA,

PROGRAMMA INAUGURALE,

P. P. Jena Dom. XXII. Trin. d. 12. Novembr. 1702.

J E N Æ,
LITERIS WERTHERIANIS.

Giseb. Nagel

8
ADRIANI BEIERI D.

PANDECTARUM PROFESSORIS PUBLICI
ORDINARIJ
CURIE PROVIN. ET SCAB. ASSESSORIS
COLLEGIJ IURIDICI HODIE
DECANI

accipiens h. m. C. de Manzbok

PARTE UNA

PROGRAMMA INAUGURALE

R. P. JOH. DOM. ZALLTNER d. 12. Novemb. 1802.

J. E. W. K.
LITERIS WERTHERIANIS

Iura constitui oportet, ut dixit Theophrastus, in his quæ *πάντα τὰ πλείονα*, id est, ut plurimum accidunt, non quæ *ἐν ἀσάλειγῳ*, id est, ex inopinato: *τὸ γὰρ ἀπαξ ἢ δις*, id est, Quod enim semel aut bis existit, ut ait Theophrastus, *ἐπιβαίνουσι οἱ νομοδῆται*, id est, prætereunt Legislatores: verba sunt Pomponii & Pauli *§* Ciceronum, in *l. 3. § 6. ff. de LL.* Sanè non est, quin jure optimò ZENO Imperator, imò necessitate urgente, suum illud de Monopoliis & conventu Negotiatorum illicito, vel artificio ergolaborum nec non Balneatorum prohibitis, & pactionibus illicitis Edictum, ad Constantium, Præfectum Prætorio emisisse dicendus, summisque ob id laudibus evehendus sit. Ea scilicet, quæ raro accidunt, non temerè in agendis negotiis computantur, Julianus Lib. XXIX. Digestorum dixerat, *l. 67. de R. J.* &, ex his, quæ fortè uno aliquo casu accidere possunt, Jura non constituuntur. Nam, ad ea potius debet aptari Jus, quæ & frequenter & faciliè, quàm quæ perraro eveniunt: verba sunt Celsi in *l. 4. §. ff. de LL.*

Quantò itaque sunt plures, qui agunt; quantò plura dantur circa quæ occupantur negotia; quantò denique hæc sunt necessaria magis: Tantò utique frequentius accidere

cidere posse, imò oportere, planè est indubium. Equis verò cœtus in civitate numerosior est, quàm Negotiantium & Fabricantium? Quid necessarium magè, quàm manufacturæ mechanicæ, quas dant nobis *Opifices*: Materiarque, quas in earundem usum advehunt *Mercatores*? ad quos in comparationem positi *Literati*, quibus tamen utriusque generis officinæ negatæ sunt, ne computari merentur quidem. *Milites*, majori forsam constabunt numero; Ast, neque semper, certè non statu Reipublicæ ordinariò & pacatò sunt ulli, sed turbatò demum, & sic ex accidenti: neque agunt domi, aut producunt quidquam, quo se commerciis immiscere, ac Paganos ullâ ratione æstimare valeant. Mercatoribus contrâ & Opificibus nec Miles aut Literatus, vel ullus homo est, qui carere possit; neque dies vel hora præterit, quâ non indigeat: Quam ergo putas non habere eos taxandi emungendique concives cœteros occasionem oppidò pronam! Perperam reponunt: *Paganos* & magnò esse numerò, & versari circa victualia, longè magis quàm res artificiales necessaria; Plus ergò incommodi abinde expectandum, majoremque subesse causam, eorum avaritiam exercendi. Neque deficiunt enim tenus hac quoque Legislatores: conf. R. J. MDLXXVII. Tit. XIX. At, non tam penes misellos ruricolos, quàm Dardanarios urbanos, & qui frumenta sæpè in segete adhuc virescentia coemunt, stat negotium monopolicum.

Alia subest virtus, quæ Paganum haut afficit, *Avaritia* & emergendi supra convenientem conditionem, cupido; quando mediocri forte nemo contentus, Opifex gestit esse Mercator, hic porro Nobilis: Medium oportunum, PECUNIAM utrique omni quarunt studiò:
non

non *Vestis* est, non *Piscis*, non *Pecten* aut supellex alia ab insidiis tuta, quin lucro mancipetur injustissimo: & quod non valent singuli, junctis audent viribus; in id unum intenti, ut pretia reddant auctiora, tam materiarum, quam manupretii: successu tantò felici magis, quantò faventiores conciliare sibi norunt Magistratùs, qui dissimulatione vel etiam venalitate officium minus exequuntur ex debito. Non inquiram nunc prolixius, Utrum in rebus etiam vilibus quærantur monopolia, aut cum fructu exerceantur? *Pecten*, an instrumentum exaudiatur, quo comantur crines; an *Piscis*? quem tamen ipsum jam generaliter notaverit *Zeno*. Lucri bonus odor ex re quavis! de majoribus minor erat dubitandi ratio: Nil intactum relinqui, significare voluit Imperator ab his qui minutias etiam curant.

Rationem procedendi, pro autoritate monopoliis concilianda, solùm intuebimur; quam observare licet *duplicem*: Alteram *Ambilateralem*, seu copulatam; cum *διμερη*, habitis conventionibus, sed illicitis, conjurando paciscendove super taxandis rerum pretiis, aut super quibusvis illicitis placitis per pacta se confringunt: v. g. Ne, quod cepit unus, perficiat alter: Ne materias manufacturis necessarias nisi à certo quopiam emant. More eò pejori & abominando magis, quod suà id autoritate audent, nec Superioris arbitrium respiciunt, nec quidquam impendere in hanc licentiam opus habent. *bi* Alteram *Unilateralem*, seu ex PARTE UNA; ut sic dicam, & quasi absolute, qua utuntur singuli, *μονομερής*, seu *αὐτὴ ἰδίᾳ ἡ ἐκείνου* / *einseitig* / sacrum eliciendo rescriptum, aut pragmaticam sanctionem, vel saltim adnotationem: tenus hac quidem tolerabilem, dum in Principis resignant se beneplacitum

& gratiam; in effectu tamen ab illa altera nil distantem; ruitur utrinque in ararium proximi, ut nec sibi nec publico maneat idoneus.

Liceat incidenter mihi abuti hanc in rem vocibus Rhetorum alioquin forensibus, & Iudicium contentiosam attinentibus proprius. Fateor, in *l. un. C. de Monopol.* negotium agi extrajudiciale, Conventionem; aut Jurisdictionis, sed voluntariæ: Impetrationem privilegii: quibus discernendis particula *uovomaps* eapropter haud quadrare aut sufficere poterat videri; quod conventio & privilegium sub eodem haud comprehenduntur genere; ut differentiam in eo ponamus: pars an universi egerint: Atque ut privilegium plures junctim petere, nil vetat; ita neutiquam in se & suâ naturâ res est integralis aut communis, eo sensu, ut solitariè impetratum, dici queat parziale aut unilaterale; tanquam præteritâ parte alterâ: Privatio enim præsupponit habitum; *uovomaps* Istud tamen observare licet, vocis *uovomaps* non eandem esse in foro & scholis Rhetorum usurpationem; atque aliquando accipi *formaliter*, ut denotet Conflictum: quatenus non solum plures uno concurrunt, verum reciprocè per actionem, exceptionem, replicam & ita porro disceptant invicem, *mit abgewechselten Gesätzen verfahren*: Danturque adeò casus, ubi non nisi solitariae positiones Partibus conceduntur, v. g. in Revisorio iudicio, quo de vid. Illustris Dn. Stryck. *Introduct. ad prax. for. Cap. XXIII. §. XXX. p. 189. circa fin. verb. unico scripto. §. XXXI. p. 190. lin. ult.* aut solum binæ, Vinn *Comment. maj. ad §. 3. J. de Replic. fol. 857. a. p.* Aliquando *Objectivè*, atque ut parziale, opponi integro seu univervo. Sic Ulpiano in Lib. XXII. ad Edictum, *comme-*
mo-

moratur conditio furtiva *μνομεπης*, id est unimembris & quasi partialis. Quando nim. Fur delatum sibi juramentum: Furtum se non fecisse: praestiterit, conditio postmodum conventus, exceptione jurisjurandi se tuebatur; ut qui de toto juraverit negotio. Heres quoque illius, eadem actione conventus, eadem exceptione tutus erit, nec pati actorem Judex debet, si ceperit tentare Probare furem; adest enim exceptio Rei judicata. Coeterum, si contendat qui condicit: Quasi cum herede se furis agere, ad quem res furtiva pervenerit; Non debet illa exceptione repelli Actor. Nec enim de Delicto nunc, sed de lucro inde residuo controversitur; quorsum juramentum superius haud quadrat. Committit Reus fallaciam ignorationis elenchi! Ad fundandam exceptionem Rei judicatae, omnia oportet esse eadem, ut eveniat contradictio. *l. 2. §. ff. de except. rei jud.* coeteroquin subordinata simul stare possunt. Estque adeo adversus heredem residua actio, sed *μνομεπης*, id est unimembris, Condictoria rei, aut lucri. *l. 13. §. 2. ff. de Jurej.*

Rursus aliquando *Subjectivo*, quatenus vel solitariè vel utrinque adfuerunt persona: qualiter Paulus accipere videtur in *l. f. ff. ad Sc. Trebell.* ubi Forbus, cum adfiscere oportuisset Polycratem, fratrem consanguineum; innixus testamento sororis germanae, qua solum eum instituerat, solus egisse dicitur, *μνομεπης*, altera parte absente: solitudo seu partialitas non dicitur in relatione ad adversarium; sed ad litis consortem: nequivit ad causam se solum qualificare: Repulsam E. passus, nec amplius auditus fuit: ac, dum exceptione hac adversarii se fuit constrictus, ut replicatione praeccluderetur, evenit exceptio vocis quarta, *Effectiva*, cum seu Reus una actoris positio.

positione in universum dejicitur: seu Actor unâ sola exceptione Rei sic constringitur ut ulteriori allegatione, pracluderetur: Appellatur id genus Alciato etiam *ἐρεπομπής*, & κατ' ἐρεπομπήν *Libr. IV. dispunct. Cap. II. post-med. col. 197.* Condictio, adversus quam nulla consistit defensio. Idem *Lib. Parerg. I. Cap. VII. §. iterum. 3. col. 244. med.* Quod si ergò tam varia vocis *μονομηνής* est acceptio, non mihi verti posse spero vitio, dum huc eam applicare audeo: Ipse Ulpianus; ne credatur ad eam, qua ipse in *d. l. 13. §. 2. ff. de Jurej.* utitur, restrictam velle significationem, præmissâ particulâ *Quasi*, voluit innuere: Ipsummet aliunde isthuc deflexisse.

Equidem, qui τὸ *μονομηνής* interpretantur per Sine exceptione aut replicatione, & quasi peremptoriè, Cujacio *Lib. IV. Obs. XXXII. col. 92.* non videntur intellexisse: Quid eo in loco esset *μονομηνής*: nim. principaliter accipitur *subjectivè*, quatenus Fœbus non adscitò Polycrate egit: incidenter tamen & ab eventu infausto, dum ita constringebatur, ut non audiretur porrò, *Effectivè* quoque accipi sine vitio potest. Me verò Cujacium, quando pergit ibi: jure *singulari* receptum esse, ut causa appellationis agi possit & introduci *μονομηνής l. f. §. 4. C. de Temp. appell.* cum cœteras omnes introduci oportet *cognitionaliter*: aut non intelligere fateor, aut ille minus attingit scopum dicti textis. *Aut* sermo est enim de nuda appellationis apud Superiorem *introductione*; & nihil habetur, ibi *peculiare* ab ipsius actionis primæva apud Judicem primæ instantiæ oblatione; quippe quæ & ipsa fit parte alterâ absente & adhuc nesciente; nec citatâ quidem! nec Judex uterque agit aliud, quàm ut deliberet: An seu processus indulgendus, seu appellatio recipienda. *Aut* loquitur Imperator

rator de appellatione *justificanda*, ut reverà quod id agit; tum diem utique commemorat fatalem, seu ipsum Terminum justificandæ: & nec ibi singulare quid accidit appellationi, ut altera Pars eà jam tum inceptà se subducatur, & absentia suà causam protrahat: Liceatque Judici in contumaciam tergiversantis *μονομερῶς* statuere.

Quod porro Cujacius ait: Fœbūm, qui appellavit, rectè egisse *μονομερῶς*, h. e. Polycrate adversariò absente: aut exaudit de actione primitus institutà: & fallitur: Victus enim fuit; quod rectè agenti vix obtigisset. Aut de interposita appellatione: & admitto, solitariam fieri appellationem posse à victo: Victor sanè quod voluit, obtinuit, nec sollicitus erit, ut appellationi admoveatur. Nihilò tamen rectius vel hic fecisse Fœbum, patet inde, quia & hic repulsam tulit. Forsan igitur hoc sensit: Rectè dici: Fœbum egisse *μονομερῶς*; diversa quippe sunt dicta à factis. Malè agit qui furatur, jure tamen optimò de illo dicitur, quod furatus sit. Quod denique Cujacius ait, vocem *μονομερῶς* in *d. l. 12. §. 2. ff. de jurej.* non accipi eo sensu, qui est apud Rhetores: damus utique! sumitur enim ibi *objectivè*, quatenus pars opponitur integro: at Illi accipiunt *subjectivè*: quatenus seu pars utraque, seu solùm alterutra intervenit: Istud dicitur Cognitionaliter. *l. 3. C. de 29. sive νὰλὰ δὶδύμων*: hoc *μονομερῶς* seu *νὰλὰ μίαν νόσον*. Nov. 11. pr. Nov. 111. cap. 17. §. 1. med. & Nov. XC. cap. 18. vers. Si enim

Sed missis hisce verto me nunc ad id cujus gratià in publicum prodii, Comitiam indicturus

Dn. GISEBERTO NAGEL,

Candidato jurium Clarissimo, solennem lectionem ad *l. un. C. de Monop.* habituro: ad cujus commendationem

B

haud

haud parum confert, patriam nactum esse Eßlingam, liberam urbem Imperialem, ad Nicrum sitam, nobili vinò celebrem, lapide unò à Stutgardo, Württembergensis Ducis urbe palatina distantem. Sed longius hæc petita! propius eum attinet & inde coruscat magis, tam splendidis produisse familiis. Natus quippe die Octobris octavò anni MDCLXXIX. Patre cognomine, Viro meritis in patriam nostri ornatissimo, GI SEBERTO inquam NAGELIO, Bremensi, Jurium Doctore celeberrimò, prælaudata Reip. Syndicò spectatissimo, qui, quamdiu in ea subsistebat conditione, Principibus suis operas dicaverat omnes, easque summà industriâ atque fide, & domi & foris, in diversis Legationibus ad Comitæ circularia negotiaque alia præstitit: Adscitus autem in Senatum ac Præturâ functus, personam etiam, vitamque ipsam urbi devovit, quando imperante Gallò Obses pro illa ivit cum aliis, unde non nisi fractâ sanitate redux factus, haud ita longè pòst, d. 22. Decembr. MDCIC. occubuit. Progenitus JO ANNE NAGELIO, Jctò, Serenissimo quondam Comiti provinciali Hassiaco, Comiti item in Wasserburg, nec non Kœnigsmarkio Comiti à Consiliis laudatissimo, dudum ad cœlites evocatò; in cujus thoro vixit LUCRETIA MAYERIA, pietate ac honestate decorata maxime fœmina; itidem beatè defuncta. Mater autem nostri per Dei gratiam adhuc superstes, est ANNA ROSINA, JACOBI BEUERLINI, Consulis quondam apud Eßlingenses per plures annos meritissimi filia, Matrona virtutibus sexum suum decentibus ornatissima, viduatam suum in hisce filii profectibus haud parum solatura.

Ipe Nolter à prima statim infantia privatim ad veram religionem ac pietatem mansuefactus, quamprimum scholar

scholæ publicæ idoneus evasit, Præceptoribus exercitatiffimis commissus, sub sedula eorum manuductione ad altiora sensim succrevit, ac priusquam ad Academiam dimitteretur, ab Ecclesiæ Diacono M. Koenigio, Philosophiæ primordia edoctus, tandem habitâ oratione valedictoriâ die 7. Novemb. MDC III C. ad Academiam Tubingensem ablegatus fuit, ubi studia philosophica continuâvit quidem, Juridica tamen tam ex voto Parentum quàm inclinatione suâ tractavit principaliter; atque ordine procedens, prima elementa interpretantem audivit DN. ERNESTUM THEOPHILUM MAJERUM, Institutionum ac Pandectarum Professorum publicum ordinarium; atque iteratò, DN. JOH. GABRIEL SCHWEDERUM, U. J. D. Consiliarium Ducalem Würtembergicum, Placitorum feudalium ac juris publici Professorem celebratissimum. Atque ut penitus ad fundamenta Juris penetraret, Lectiones Grotianas beati nunc DOMINI DAVIDIS SCHOE- NEMANNI, J. U. D. ac Professoris extraordinarii, juris autem naturalis ordinarii, frequentavit, cujus ipsius etiam scholis ad Pandectas sedulò interfuit. Revocatus domum, cum voto sui Parentis respondere videretur, Argentoratum ire jussus Kalendis Majis, MDC IC. ibidem appulit, studium historicum Manuductore Historiarum Professore Mag. KUHNIO tractavit, sed aurea. Notitiam item Romani Imperii proponenti DN. JOH. HEINR. FELZ, J. U. D. Inst. & juris publ. P. P. studiosius assedit. Sed felicem hunc studiorum cursum inexpectata mors parentis, quam mense Decembri ejusdem anni contigisse jam modò diximus, interrupit, atque animum haud parum turbavit. Viribus recollectis, ut cepta continuaret studia, Marburgensem adire con-
stinue.

rituerat Academiam, sed Francofurtum appulſus, in comitatum incidit, qui ad Noricorum illam Altorffinam celeberrimam ſecum abſtraherent, ubi & DOMINUM FELICEM SPIZ, Codicis ac Juris Feudalis PP. & DOMINUM WAGENSEILLIUM utrumque Pandectas: Illum verò & Feudale jus interpretantem audivit. Famà tamen & amore Salanz noſtræ tractus, ut finem curſui academico imponeret, annò ſuperiori ſe huc contulit, ac poſiſſimùm Dominorum Jctorum lectiones publicas frequentavit, domi autem quæ audierat paſſim alibi, repetiit, ac tandem Collegio practico privatim abs me habito quoque interfuit. Avocatoriis autem maternis pariturus, ut cum encomio redeat publico, nomen apud Collegium noſtrum paucis abhinc diebus profeſſus, in Candidatis honorum recipi petiit, noſtrisque examiniſus ſe ſubmiſit. Exantlatis igitur privatis, reſtat publicè ut ſiſtamus, ac primò quidem ut Commentatorem: cui operationi textum in *l. un. C. de Monopol.* ſelegit ipſe: dies autem à nobis dictus eſt Lunæ craſtinus. Qui actus ut debito celebretur ſplendore, præſentiam Magnifici Domini Pro-Rectoris, Patrum item Academiæ conſcriptorum caterorumque Doctorum ac Magiſtrorum, ut & Generoſorum, nobiliſſimorumq; Dominorum Studioſorum, Collegii noſtri nomine hac ipſa ſcripturà decenter expeto, ad reciproca officia ſemper paratus. P. P. Jenæ
 Domin. XXII. Trinit. d. 12. Novembr.

M DCCII

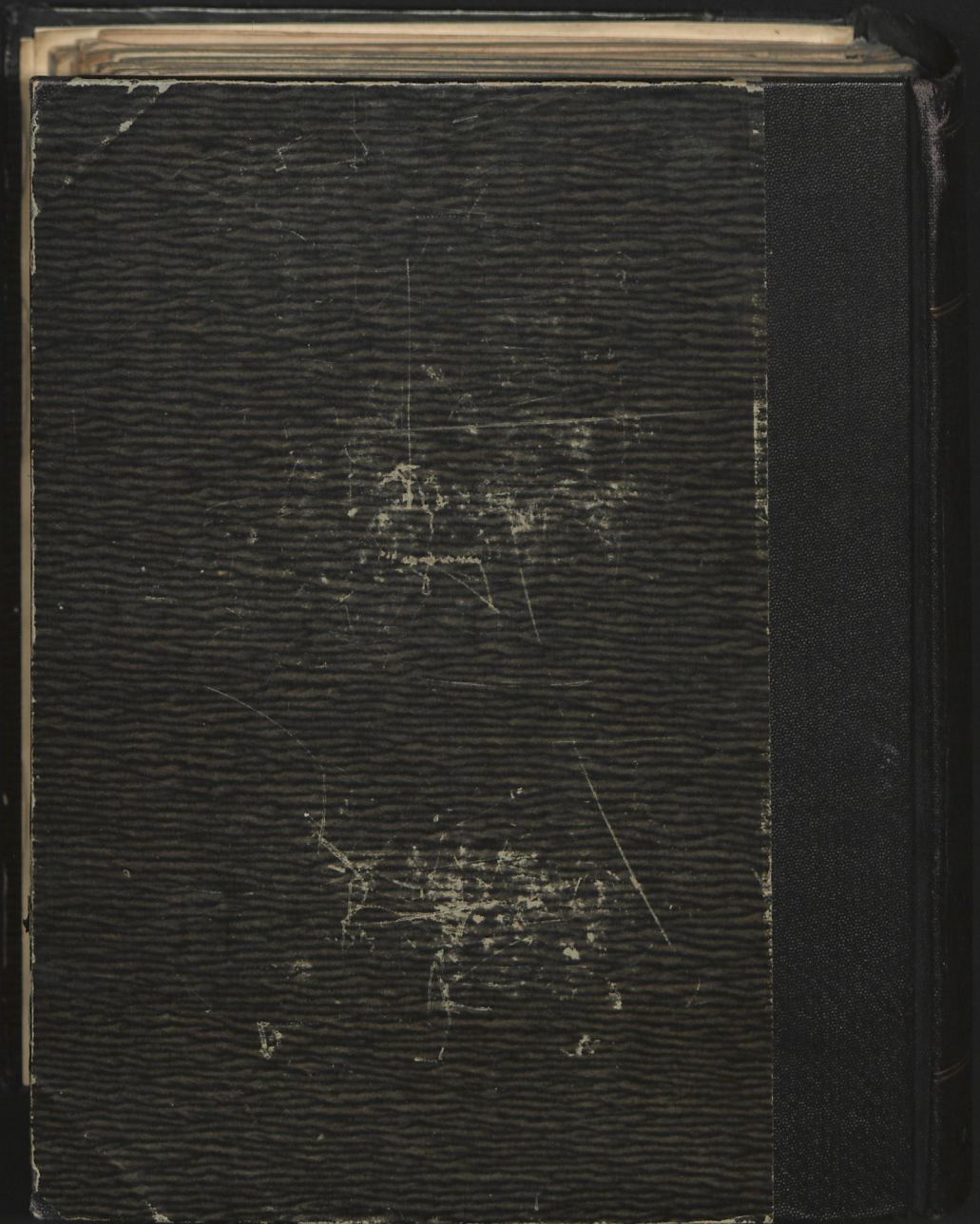
Jena, Diss., 1702

VD -18

f

sb.

ADRIANI

PANDECTARUM P
ORDI
CURIÆ PROVINC. I
COLLEGII J

D E C
occasione l. us

PART

PROGRAMMA

P.P. Jena Dom. XXII

LITERIS W

